

Binnen de vaste commissie voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 8 juli 2016 inzake Fiche 1 «Voorstel tot wijziging richtlijn audiovisuele mediadiensten» (Kamerstuk 22 112, nr. 2170) alsmede het EU-voorstel 8 juni 2016 «Wijziging richtlijn Audiovisuele Mediadiensten COM (2016) 287».

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

De adjunct-griffier van de commissie,
Boeve

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

De leden van de VVD-fractie hebben met gemengde gevoelens kennisgenomen van het voorstel tot wijziging van de EU-richtlijn voor audiovisuele mediadiensten. Deze leden delen de inzet om, gezien de snelle technologische ontwikkelingen en het veranderde kijkgedrag, de regelgeving voor lineaire en non-lineaire kijkdiensten gelijk te trekken, maar zij zien niets in het voornemen tot het opleggen van meer regelgeving aan non-lineaire aanbieders om dit te bewerkstelligen. De voornoemde leden hebben hierover dan ook nog enkele vragen.

De leden lezen dat het voorstel het voor non-lineaire aanbieders verplicht stelt om 20% van het aanbod uit Europese werken te laten bestaan. Welk bestaand probleem lost dit op voor EU-burgers en hoe wordt dit door de Europese Commissie onderbouwd, zo vragen deze leden. Wat betekent dit voor zeer populaire en wereldwijd opererende internetdiensten als Netflix, Hulu en Amazon Prime in de lidstaten? Ligt het voor de hand deze diensten een ontheffing te verlenen van de 20%-verplichting, zo vragen deze leden.

De leden van deze fractie begrijpen de wens om met het voorstel minderjarigen te beschermen, wel zien zij graag toegelicht hoe dit op een wijze gaat gebeuren die zo eenvoudig en goedkoop mogelijk geschiedt voor de aanbieders en zo inzichtelijk mogelijk is voor ouders en minderjarigen. Welke concrete plannen zijn er om Nederlandse minderjarigen beter te beschermen en welke instantie gaat hierop toezien?

De leden constateren voorts dat het voorstel het voornemen bevat om een versoepeling door te voeren van de huidige limiet van niet meer dan 20% reclame per uur. Geldt dit voor zowel commerciële als publieke zenders, zo vragen deze leden. Wat betekent dit naar verwachting voor de reclame-uitingen op primetime op de publieke radio en tv-zenders, zowel voor het aantal reclameblokken als voor de duur van deze reclameblokken, zo vragen de genoemde leden.

De leden lezen dat het voorstel de mogelijkheid introduceert voor lidstaten om een heffing op te leggen aan Video-On-Demand (VOD)-aanbieders die gevestigd zijn in een andere lidstaat. Acht het kabinet deze mogelijkheid wenselijk en in overeenstemming met de vigerende wet- en regelgeving betreffende de interne markt?

De leden constateren dat het kabinet ook kritisch is op bepaalde onderdelen van het voorstel. Hoe schat het kabinet de steun voor aanpassing van deze onderdelen in andere lidstaten in en welke initiatieven worden ontplooid om het voorstel in een voor Nederland wenselijke richting aan te passen? Voorts lezen de voornoemde leden dat het kabinet nadere bestudering van de financiële consequenties zeer wenselijk acht. Schat het kabinet in dat deze ruimte ook geboden wordt? Graag ontvangen zij een toelichting.

De leden van de PvdA-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de voorliggende wijziging van de richtlijn voor audiovisuele mediadiensten waarbij de Europese Commissie een modernisering van de bestaande richtlijn audiovisuele mediadiensten voor ogen heeft, met het doel om deze beter te laten aansluiten bij de veranderingen, het gebruik van media en de ontwikkeling van technologie. De leden hebben enkele vragen naar aanleiding van de voorgestelde versoepeling van de regels rondom commerciële communicatie zoals reclame, productplaatsing en sponsoring. Het kabinet geeft in haar reactie aan voorstander van deze versoepeling te zijn en deze te kunnen ondersteunen. De leden vragen hoe deze versoepeling zich juridisch verhoudt tot de begrenzing zoals we die nu in Nederland kennen. Kan het kabinet voorts aangeven wat deze versoepeling gaat betekenen voor de verhouding tussen de publieke taak van publieke mediadiensten en commerciële uitingen en belangen? Kan

het kabinet daarnaast schetsen wat gebruikers van mediadiensten in de praktijk gaan merken van deze versoepeling, zo vragen deze leden. Voorts vragen de leden van deze fractie aan het kabinet om aan te geven of zij, mede gelet op de ontwikkelingen in tal van Europese landen waar sprake is van steeds directere overheidsbemoeienis met audiovisuele media, van mening is dat de onafhankelijkheid van mediatoezichthouders in geheel Europa gewaarborgd dient te zijn. Is het kabinet dan bereid dit in de reactie van de Nederlandse regering op het voorstel tot wijziging richtlijn audiovisuele mediadiensten expliciet tot uiting te laten komen, zo vragen de leden.

Is het kabinet van mening dat de relatie tussen de nationale wetgever en de Europese Commissie van een volstrekt andere aard is dan die tussen de Europese groep van mediatoezichthouders (ERGA) en de Europese Commissie? Is het kabinet het ermee eens dat de ERGA, mede gelet op de wenselijke onafhankelijkheid van mediatoezichthouders in Europa, de Europese Commissie direct moet kunnen adviseren over onderwerpen die specifiek het mediatoezicht betreffen? Zo nee, waarom niet? Zo ja, is het kabinet ook hier bereid dit expliciet in de Nederlandse reactie op het voorstel tot wijziging van de richtlijn audiovisuele mediadiensten op te nemen, zo willen de leden weten.

De leden vragen tot slot, gezien het Nederlandse voornemen de benoeming van de mediatoezichthouder onafhankelijk van de overheid te laten plaatsvinden, om in de Nederlandse reactie op de wijziging van de richtlijn te wijzen op het belang van onafhankelijkheid van overheden bij het benoemen en ontslaan van mediatoezichthouders.

De leden van de SP-fractie hebben kennisgenomen van nieuwe commissievoorstellen en initiatieven van de lidstaten van de Europese Unie. Deze leden hebben veel bedenkingen en vragen bij het voorstel. In hoeverre zullen door beperkingen op de VOD juist grotere verschillen in plaats van overeenkomsten ontstaan tussen televisie- en VOD-diensten? De precieze invulling hiervan blijft in dit voorstel nog onduidelijk, zo stellen de leden. Hoe verhoudt het voorstel tot wijziging van de audiovisuele richtlijn zich tot de Nederlandse wet? Welke gevolgen zal de uitwerking van dit voorstel hebben op het Nederlandse publieke bestel, de Nederlandse Publieke Omroep (NPO) en de verschillende omroepen?

De regels voor commerciële communicatie op televisiezenders worden versoepeld. De limiet van 20% reclametijd geldt alleen nog tussen 07.00 en 23.00 uur en wordt over deze gehele tijdsperiode bekeken (waardoor het maximum overdag flexibel in te zetten is, bijvoorbeeld minder reclame vroeg in de ochtend en langere reclameblokken tijdens prime time). Waarom stelt het kabinet daarbij niet een maximum in voor overdag, zo vragen deze leden. Het kabinet stelt: «Gedragscodes blijven noodzakelijk, onderschreven door zowel het adverterende bedrijfsleven als de media zelf.» Gedragscodes lijken het panacee van elke liberale bewindspersoon, die niet zelf wil ingrijpen om de consument te beschermen. Kan het kabinet aangeven in hoeverre gedragscodes van de afgelopen jaren hebben gewerkt en het beoogde effect hebben gehad? De leden vragen het kabinet om dit antwoord te onderbouwen aan de hand van concrete cijfers. Zij verzoeken om daarbij – zonder dat het kabinet zich tot deze studie beperkt – ook te reageren op de Federatie Nederlandse Levensmiddelen Industrie (FNLI) die stelt dat «[.] zijn er toch meer bedrijven geïdentificeerd die in overtreding zijn van deze regels, in vergelijking met 2015.»¹ Deelt het kabinet de mening van de leden dat zelfregulering niet werkt en dat het kabinet zelf de schop in de hand moet nemen, zo vragen zij. Op welke manier zullen jongeren bij het kijken van televisie en online videodiensten, beter beschermd worden? Wat zijn de concrete extra maatregelen die het kabinet daarbij neemt? Hoe denkt het

¹ <http://www.fnli.nl/nieuws/naleving-zelfregulering-reclame-gericht-op-kinderen-onderzocht/>

kabinet dat te gaan waarborgen, zo vragen de leden. Tevens willen zij weten wie hierop gaat toezien.

De Consumentenbond is van mening dat, in tegenstelling tot de suggestie die door de Europese Commissie (en in het Fiche) wordt gewekt, de regels die kinderen moeten beschermen niet versterkt worden, maar juist versoepeld. De zogenaamde «versterking» betreft slechts de verplichting voor lidstaten om zelfregulering en gedragscodes aan te moedigen.² Wat is de reactie van het kabinet op deze stelling van de Consumentenbond? Kan het kabinet concreet maken op grond waarvan beweerd wordt dat kinderen extra worden beschermd? Zijn er nog andere maatregelen overwogen? Zo ja, waarom zijn deze maatregelen niet ingevoerd, zo vragen deze leden.

Hoe verhoudt dit voorstel zich tot de uitgebreide studie naar het effect van online marketing op het gedrag van kinderen³, waarin voorstellen voor een stevig pakket aan scherpere regelgeving ondersteunen? Kent u deze studie? De Consumentenbond is van mening dat geen van de aanbevelingen op pagina 182 van deze studie ter harte is genomen in het voorstel tot wijziging. Bent u het eens met deze bewering? Zo nee, kunt u helder onderbouwen waarom niet? Zo ja, waarom lijkt u er dan niet naar te handelen? Wat betekent dit voorstel voor de begroting en de rol van het Commissariaat voor de Media? Betekent dit een uitbreiding van de taken? Op welke manier zal dit gefinancierd worden, zo vragen deze leden.

Voorts willen de leden de mening van het kabinet weten over de uitwerkingen van het voorstel voor bijvoorbeeld de toekomst van lineaire en non-lineaire televisiediensten. Hoe denkt het kabinet hiermee om te gaan? Is het kabinet voornemens om gebruik te maken van de mogelijkheid om een heffing op te leggen over VOD-diensten van een andere staat? Kan het kabinet aangeven in hoeverre en in welke mate, gebaseerd op de huidige stand van zaken, er voor welke organisaties in Nederland consequenties verbonden zouden kunnen zijn als gevolg van de uitzondering op het land van oorsprong beginsel.

Welke opbrengsten, gebaseerd op minimalistische aannames, verwacht het kabinet dat er minimaal zal worden opgebracht met de wijziging van de reclameregels? Wat betekent dit voor de begroting van de NPO, zo vragen de leden van voornoemde fractie.

De leden van de CDA-fractie hebben kennisgenomen van het EU-voorstel voor wijziging van de richtlijn audiovisuele mediadiensten, en het bijbehorende Fiche. Deze leden hebben hierover enkele vragen.

De leden vragen of het kabinet, mede gelet op de ontwikkelingen in tal van Europese landen waar sprake is van steeds directere overheidsbemoeienis met audiovisuele media, van mening is dat de onafhankelijkheid van mediatoezichthouders in geheel Europa goed gewaarborgd dient te zijn. Zo nee, waarom niet? Zo ja, is het kabinet dan bereid dit in de reactie van de Nederlandse regering op het voorstel tot wijziging richtlijn audiovisuele mediadiensten expliciet tot uiting te laten komen?

De leden vragen daarnaast of het kabinet het ermee eens is dat de ERGA, mede gelet op de wenselijke onafhankelijkheid van mediatoezichthouders in Europa, de Europese Commissie direct moet kunnen adviseren over onderwerpen die specifiek het mediatoezicht betreffen. Zo nee, waarom niet? Zo ja, is het kabinet bereid dit in de Nederlandse reactie op het voorstel tot wijziging richtlijn audiovisuele mediadiensten expliciet op te nemen?

² Commentaar Consumentenbond t.b.v. schriftelijk overleg EU-voorstel: Wijziging richtlijn Audiovisuele Mediadiensten COM (2016) 287 d.d. 13 september 2016 (Parlisnummer 2016Z16438)

³ http://ec.europa.eu/consumers/consumer_evidence/behavioural_research/impact_media_marketing_study/index_en.htm

De leden vragen ten slotte of het kabinet bereid is, gelet op het voornemen de benoeming van de mediatoezichthouder onafhankelijk van de overheid te laten plaatsvinden, in de reactie van de regering op het voorstel tot wijziging richtlijn audiovisuele mediadiensten te wijzen op het belang van het onafhankelijk van overheden benoemen en ontslaan van mediatoezichthouders.

De leden van de PVV-fractie zijn geen voorstander van inmenging van de Europese Unie en merken op dat met de wijzigingen van de richtlijn de Europese Unie weer meer macht naar zich toetrekt. De leden merken voorts op dat met het voorstel voor wijziging van de richtlijn audiovisuele mediadiensten aangestuurd lijkt te worden op censuurwetgeving. De criteria voor wat «hate speech» genoemd wordt zijn maar vaag en een bedreiging voor de vrijheid van meningsuiting ligt hier op de loer. De voornoemde leden zijn het oneens met de voorstellen om on-demand diensten op te leggen, een deel van de collectie verplicht uit Europese inhoud te laten bestaan en zijn ook geen voorstander van verplichtingen om deze diensten (financieel) bij te dragen aan Europese producties. On-demand diensten moeten vooral zelf de eigen catalogus samenstellen. De leden van deze fractie zijn geen voorstander van het verruimen van de mogelijkheden voor reclame-uitingen van de niet-commerciële lineaire audiovisuele diensten en vinden het opvallend dat er niet meer en duidelijker onderscheid wordt gemaakt tussen de commerciële en de niet-commerciële audiovisuele diensten.

De leden van de D66-fractie hebben kennisgenomen van het EU-voorstel tot wijziging van de richtlijn audiovisuele mediadiensten COM (2016) 287. Deze leden hebben nog enkele vragen over het voorstel voor wijziging en de positie van Nederland ten aanzien van het voorstel. Allereerst vragen deze leden of het kabinet kan toelichten op welke manier uitvoering moet worden gegeven aan het voorstel om minderjarigen te beschermen tegen schadelijke inhoud en burgers tegen haatzaaiende uitlatingen. Op welke manier zullen voorschriften inzake deze bescherming worden gehandhaafd door nationale reguleringsinstanties? Zijn er voorbeelden van eerdere gevallen waarin opgetreden is tegen haatzaaiing via audiovisuele mediadiensten? Hoe wordt ervoor gezorgd dat er een balans blijft tussen het recht op vrijheid van meningsuiting en het tegengaan van haatzaaiende uitlatingen? Is er door het kabinet ook gekeken naar een alternatief voor strikte regulering om burgers te beschermen tegen haatzaaiende uitingen in de vorm van educatie, (permanente) voorlichtingscampagnes en gedragscodes waaraan bedrijven in de sector zich kunnen verbinden? Onnodige regeldruk vanuit de Europese Unie is onwenselijk en beperkt de vrijheid van individuen en bedrijven.

In overweging 28 van de huidige richtlijn zijn elektronische versies van kranten expliciet buiten het toepassingsgebied van de richtlijn gehouden. Overweging 3 van de herziening plaatst delen van onlinekranten, «videos of short duration», juist expliciet binnen het toepassingsbereik van de richtlijn. Bij toepassing van deze overweging vindt er een verschuiving van zelfregulering naar overheidsregulering plaats bij nieuwsmedia zonder oorsprong in de omroepwereld. Dit kan de vrijheid en onafhankelijkheid van de journalistiek ten nadele komen. Wat is het standpunt van het kabinet hierover?

Vervolgens hebben deze leden vragen over de promotie van Europese werken. Deze leden vragen waarom 20% van de catalogi van on-demand diensten moet bestaan uit Europese werken? In amendement 75 afkomstig van het Europees parlement wordt zelfs gesproken over een

verhoging van het percentage Europese werken van 20% naar 30%.⁴ Welk standpunt neemt het kabinet hierover in? Het stellen van quota kan leiden tot het aanwenden van «filler content» oftewel, opvulling in de vorm van kwalitatief mindere werken om aan het minimumpercentage te komen. Het kabinet spreekt over het stimuleren van marketing en distributie van niet-nationale werken op elkaars grondgebied in plaats van het stellen van een minimumpercentage van 20% van Europese werken. Wanneer zal het kabinet hier meer duidelijkheid over te geven? Ook hebben deze leden vragen over de flexibilisering voor aanbieders van lineaire audiovisuele diensten wat betreft reclame-uitingen. Waarom wordt de beperking van 12 minuten reclame per uur losgelaten? Bovendien wordt voorgesteld om in het tijdsblok tussen 07.00 – 11.00 uur maximaal 20% reclametijd toe te staan die vrij over dit blok verdeeld mag worden. In amendement 77 op het voorstel wordt tussen 20.00 – 23.00 uur een maximum van 20% toegestaan.⁵ Hoe denkt het kabinet hierover? Verder wordt er bekeken of een maximum voor overdag noodzakelijk is. Wanneer denkt het kabinet hier duidelijkheid over te geven? Welke lidstaten zijn het eens met het schrappen van een maximum voor overdag en welke lidstaten zijn het oneens? Hoe is het krachtenveld? Zijn er ook alternatieven voor een maximum aan reclametijd overdag?

In het licht van de bescherming van minderjarigen wordt er gesteld dat duidelijke randvoorwaarden voor commerciële communicatie noodzakelijk zijn. De nieuwe voorgestelde definitie van kinderprogramma's, namelijk: programma's waar significant veel kinderen naar kijken, wordt in amendement 12 op het voorstel veranderd naar de definitie: kinderprogramma's en programma's aan kinderen gericht.⁶ Hierdoor wordt het toepassingsbereik van de overweging in grote mate beperkt. Hoe denkt het kabinet hierover?

Verder zouden deze leden graag een kabinetsreactie ontvangen over problemen die Duitsland en Oostenrijk lijken hebben met betrekking tot de rol van ERGA. Ook ontvangen de leden graag een reactie op de selectie van de co-rapporteurs voor de behandeling van dit dossier. Kan het kabinet aangeven wat zij vindt van de ophef over de selectie van deze rapporteurs?

Het kabinet stelt dat het economische voordeel gesteld door de Commissie ten bedrage van 122 miljoen voor één enkele televisieomroep als gevolg van flexibilisering van de maximum reclametijd zeer optimistisch lijkt. Deze leden zouden graag weten wat dan wel een realistisch bedrag zal zijn.

De leden van de SGP-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de ontwerprichtlijn en de inzet van het kabinet. De leden vragen waarom een limiet aan de reclametijd voorwerp van aandacht zou moeten zijn in Europese regelgeving. Deze leden vragen of het subsidiariteitsoordeel op dit punt volgens het kabinet positief dient te luiden, en zo ja, waarom.

De leden vragen welke invulling het kabinet op het oog heeft bij het criterium dat programma's door een significant aantal kinderen moeten worden bekeken. Deze leden vragen of het kabinet in ieder geval van mening is dat kinderprogramma's van productplaatsing uitgesloten moeten blijven. Welke aanvullende inzet kiest zij om te voorkomen dat ook buiten de kinderprogramma's productplaatsing zoveel mogelijk geweed wordt wanneer duidelijk is dat veel kinderen kijken, zo vragen deze leden.

⁴ Draft report (COM(2016)0287 – C8–0193/2016 – 2016/0151(COD))

⁵ Draft report (COM(2016)0287 – C8–0193/2016 – 2016/0151(COD))

⁶ Draft report (COM(2016)0287 – C8–0193/2016 – 2016/0151(COD))